

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST.

Št. IX.

Vsebina: 74. Pastoralne konference v letu 1905. — 75. Poročilo o delovanju „Sodalitatis Ss. Cordis Jesu“ za leto 1904. — 76. Litterae Apostolicae de conjungendis Ursularum monasteriis. — 77. Uradni matični izpiski za inostrance. — 78. Poizvedovanje glede opuščenih pokopališč in nagrobnih spomenikov. — 79. Izbrisne pobotnice. — 80. Slovstvo. — 81. Nove šolske knjige za srednje šole. — 82. Škofijska kronika.

1905.

74.

Pastoralne konference v letu 1905.

I. Iz zapisnikov se razvidi, da so se pastoralne konference vršile v pravem času in večinoma točno po navodilih naše sinode. Udeležilo se jih je 356 gospodov, dovoljno opravičilo 42, samo kakih šest ali sedem gospodov je izostalo brez utemeljenega razloga. Elabora- ratov je za vsako vprašanje 77; skoro o vseh se mora reči, da so dobri, precej jih je jako dobrih, posebno dobri so se v dotičnih odgovorih poudarili. Gospodje referenti so uporabljali knjige moralistov Müllerja, Noldina in Lehmkuhla, ki se zares sedaj najbolj uvažujejo. Razprave so bile skoraj brez izjeme prav živahne in zanimive. Pri več konferencah so gospodje razna vprašanja stavili, na katera se jim je odgovorilo. Odkrita vprašanja, pa tudi utemeljene pritožbe so ordinarijatu popolnoma po volji, še žele se iz mnogih vzrokov.

II. O boju zoper alkohol so poročila jako žalostna. Posebno zanimivo je poročilo župnika K., katero se glasi:

„Družba treznosti je bila v naši župniji kano- nično ustanovljena dne 28. maja 1889 in je štela ob mojem prihodu v župnijo 472 udov. Lepo število — a mrtvo, iluzorično. Precej prve mesece sem spoznal, da je tu udomačeno žganje pitje. Presenečen sem bil, ko sem zvedel, da je pijo matere, da- jejo otrokom in da se pije kar po litrih. De- lavci hočejo imeti žganje. Posebno priljubljena je tu takozvana rozolija.

Ko sem v novembru l. 1900 obravnaval v krščanskih naukih poglobitve grehe, sem govoril dve nedelji o požrešnosti. Svaril sem posebno pred žganjem in kazal na žalostne posledice žganjepitja. Bilo je precej raz- burjenja — a sadu nobenega.

Ko sem pregledaval imenik udov, sem naletel na največje, notorične žganjarje, in celo na enega prodaj- javca žganja.

Željno sem pričakoval novih pravil družbe trez- nosti. Precej ko so bila objavljena v dveh številkah „Škofijskega lista“ l. 1904, sem govoril pet nedelj o požrešnosti oziroma treznosti in o novih pravilih. Rabil sem Fr. Wetzel „Das letzte Glas“, Wiser Lexicon für Pred. u. Kat. poglavje „Unmässigkeit im Trunk“ „Žganje naš najhujši nasprotnik.“ Zglede sem porabil iz „Domoljuba“ zadnjih let, da so bili mnogim že znani in toliko bolj verjetni.

A zdaj je bil ogenj v strehi. „Da resnica v oči bôde“, sem se v tem slučaju do cela prepričal. Žganjarji so kar besneli. Notorični žganjar mi je zabrusil v obraz: „Nič več ne bom hodil v cerkev, ako ne bo tega žganja konec. Sicer je — mi je pristavil — vse resnično, kar ste povedali, pa mene vendar ne boste spreobrnil.

Ko sem zadnjo nedeljo nova pravila razlagal in vabil k vstopu v reorganizirano družbo treznosti, sem povedal, da je bil to edini namen vseh mojih tozadevnih govorov. Izrekel sem tudi svoje začudenje, da so se mnogi vsled teh govorov tako razburjali in me pre- klinjali. Opozoril sem tudi, da je moja dolžnost voljo svojega nadpastirja izpolnjevati.

A razburjenje ni ponehalo. Mož, ki hoče za prvega v občini veljati, je gotovo namenoma vrgel sprejem- nico prejšnje družbe treznosti na prostor, koder se vsak dan sprehaja.

V nedeljo po sv. Janezu Krstniku dne 26. junija 1904 se je vršil sprejem v reorganizirano družbo trez- nosti. Sprejetih je bilo sedem moških in 14 ženskih udov. Skupaj 21 udov.

Prizadeval sem si pa tudi kot občinski odbornik, da omejim žganjepitje. Pri proračunu za l. 1904 sem predlagal občinsko naklado na žganje. Odborniki so

bili presenečeni, nekaterim sem bral na obrazu, da se ne strinjajo s predlogom — a glasovali so vsi zanj. A zdaj je nastala obstrukcija med prodajavci žganja, katere voditelj je bil takratni cerkveni ključar. Moralni uspeh je bil ta, da se je cerkveni ključar odpovedal in me tako rešil sitnega položaja.

Vložili so pritožbo, izpodbili so nam nekatere točke proračuna in na novo smo morali sklepati o nakladi. Jaz sem zopet predlagal svoj „ceterum censeo“. Šlo je trdo; apeliral sem na možatost; tretjina se je ustrašila terorizma, dvetretjinska večina je glasovala za naklado.

Prišle so koncem marca l. 1904. občinske volitve. Pred volitvijo sem poklical občane na zaupen pogovor. Povedal sem jim, da bom vedno zastopal občno korist nepristransko, da bom vselej pri proračunu predlagal naklado na žganje. Prosil sem, da se nasprotniki oglase k besedi, da naj mi zdaj v obraz povedo, če me ne marajo za odbornika. Oglasil se ni nobeden. Agitiral nisem prav nič.

Na dan volitve sem poklical k sebi župana, da mi pove, ako se proti meni deluje. Povedal sem mu, da v tem slučaju ne grem k volitvi. Ta mi je pa dejal, da je vse mirno. Tako me je spravil na volišče. Ker smo sami volili brez zastopnika glavarstva, sem bil primoran prevzeti članstvo komisije. A zdaj poslušajte. Volitev se prične. Na volišče pridejo ljudje, ki še nikoli niso prišli k volitvi in volijo za odbornike bivšega cerkvenega ključarja in obenem prodajavca žganja kakor tudi poštenega žganjarja in pa notoričnega pijanca, ki mi je zabrusil že omenjene besede „nič več ne bom hodil v cerkev“, mene pa ne.

Stvar mi je bila takoj jasna, da sta ta dva agitirala proti meni, a volišča nisem mogel zapustiti, ker sem bil ud komisije. Komaj sem prodr.

Popoldne mi pove neki odkritosrčen mož, da je prišel k njemu župan prejšnji dan in mu povedal, kako se proti meni agitira, da mora priti na volišče.

To je bila za me dobra šola. Izkusil sem resničnost reka: „Maledictus homo, qui confidit in homine!“ Naučil sem se tudi, kaj se pravi vkoreninjeno ljudsko strast zadeti v „dušo“. Le pridigaj zoper posamezne napake v svoji župniji, to že prenesejo; a nastopi proti njim konkretno, potem ti pa kličejo „anathema“.

Pri proračunu za leto 1905 sem zopet predlagal naklado na žganje. Nasprotniki naklade so mi dokazovali, da se vkljub nakladi ne spiye nič manj žganja. Evo dokaza, da je bilo vse moje tozadevno delovanje brez moralnega uspeha.

Jaz sem pa navzlic temu vstrajal pri svojem predlogu z motivom, da naj ima naklada vsaj materijalen uspeh, ako nima že moralnega. Naklada je bila tudi za l. 1905 sprejeta.

L. 1905. dne 25. junija — nedelja po sv. Janezu Krstniku — so bili v družbo treznosti na novo vsprejeti trije moški in šest žensk, torej skupno število 30.“

Temeljita in podučna je bila dotična razprava zlasti v eni dekaniji; zato naj se tukaj ponatisne dotični del zapisnika. Na vprašanje „ali se je v naši dekaniji storilo kaj zoper alkohol...“ so odgovorili gg. župniki sledeče:

„A: V naši župniji smo oznanili in vabili v družbo treznosti; oglasil se je pa samo eden in še ta je popolnoma pošten človek, ki itak nikoli ne pije.“

B: Isto se je zgodilo pri nas: le eden majhen fant se je oglasil.

C: Pri nas še družbe treznosti nismo vpeljali radi drugih opravil, a sedaj bomo začeli. Po mojih mislih zadostuje, če se napravi v cerkvi nekaj govorov, v katerih se korist in potreba družbe ljudem pojasni in se jih potem povabi k pristopu. Sicer pa mislim, da se to gibanje najbolje pospešuje, ako se jih veliko vpiše v izobraževalna društva in Marijine družbe.

D: Marijinih družb glavna naloga je, delati za zdržnost in odvrčati od žganja posebno mlade fante. Ako se nam to posreči, bomo odstranili tudi vasovanje, poboje, nečistovanje etc.

E: Abstinente moramo zares spoštovati. Stvar napreduje, toda kako to misel spraviti med ljudstvo zlasti na Gorenjskem, to je velika uganka. Na Dolenjskem in Notranjskem ne bo stvar delala težav, ker itak ljudje ne pijejo žganja; pri nas pa mora biti žganje pri vsakem delu. Žganje je sovražnik, proti kateremu kaka malenkostna sredstva ne bodo zadostovala.

Skušati moramo moralno moč pri ljudstvu povzdigniti. Ljudje pijanosti nimajo za greh, — nič jih ni sram; treba je torej vplivati:

1. na može in fante, ter jim pokazati, da je pijanost greh in sramota. (naj na-se držijo itd.)

2. vplivati na ženske, naj same ne pijejo in zlasti otrokom naj ne dajejo žganja.

3. Pokazati na posledice pijančevanja. Dvanajst gruntov je šlo tekom zadnjih let v naši fari radi pijančevanja na boben. To število je vplivalo na ljudi bolj, kot kaka pridiga in v resnici je v zadnjem času pijančevanja manj, akoravno ga je še od sile.

4. Iz Marijinih družb bi morali izključiti vsakega, kdor se večkrat opijani.

5. Priložnost pijančevanju odpraviti. Priložnosti je mnogo in nekatere se nikakor ne dajo odpraviti n. pr. žganje pri „malci“. Vina ne pijejo, mošta tudi ne in če hoče gospodar imeti delavca, mora mu dati žganje, drugače ga niti ne dobi. Pač pa se lahko pijančevanje omeji:

a) pri mrličih. Po svojih dosedanjih izkušnjah predlaga poročevavec v tem oziru, naj duhovniki vplivajo pri velikonočnem izpraševanju na gospodarje, da se zavežejo ne dajati žganja. To se je obneslo.

b) pri sedminah Kaj vse se tukaj godi, tega si niti misliti ne moremo. Zgodilo se je, da so reveži, kateri niti najmanjšega pogreba niso mogli plačati, postregli pogrebem ne morda z navadnim, ampak celo s kuhanim žganjem.

c) Žganjetoče bo treba omejiti; napačno je, da se zdaj od vlade žganjetoči veliko bolj dovoljujejo, kakor poprej. Tudi če občinski odbor sklene, da se točenje žganja ne dovoli, okrajno glavarstvo prosivcu ustreže. Odkod to? Stvar je ta. Vlada mora po postavi dovoliti prodajo žganja v zaprtih posodah, — sicer pa niti prošnje in dovoljenja ni treba, ampak zadostuje le naznanilo. Od začetka se sicer prodaja v zaprtih posodah, potem se pa toči žganje kar čez ulico in tudi v prodajalni. Dotični paragraf bi se moral v državnem zboru spremeniti v tem smislu, da se v krajih, ki nimajo 3000 prebivalcev, ne dovoli prodaja žganja v zaprtih posodah. Resolucija, katero bo g. predlagatelj utemeljil in poslal g. dekanu, naj se pošlje klubu kat.-nar. poslancev.

F: Neumljiva mi je apatija, ki vlada glede tega tako perečega vprašanja. Več zanimanja moramo imeti za boj zoper alkoholizem, ker ta je brez dvoma pogostokrat največja ovira duhovnikovega delovanja. V prvi vrsti je treba večjega zanimanja od strani duhovnikov. Gospodje naj:

1. stvar študirajo. Zato je govornik prinesel seboj več spisov, katere naj si gospodje ogledajo. Nemogoče je to stvar študirati in se ne vneti za boj.

2. Dekanijska knjižnica naj kupi eno ali drugo knjigo, ki obravnava ta predmet, da duhovniki stvar proučijo.

3. Zoper pijančevanje ni drugega pripomočka, kakor abstinenca. To nas uči izkušnja in zgodovina. Na Švedskem je bilo pijančevanje najbolj razširjeno — sedaj pa je Švedska najbolj trezna dežela.

4. Družba treznosti naj se vpelje povsod. Izkušnja uči, da ne zadostuje v družbo samo nakratko povabiti, ampak o tem predmetu je treba večkrat zaporedoma in prepričevalno govoriti. Izkušnje z družbo v naši fari so povoljne. Naj bi se v vsaki fari vpeljala družba treznosti splošno, za vse, posebej pa še v Marijini družbi, izobraževalnem društvu, v tretjem redu, pri otrocih.

5. Kjer še nimajo občinske doklade na žganje, naj duhovniki delajo na to, da se vpelje. Le potem bo imela ta doklada popoln uspeh, če jo bodo vpeljale vse ali vsaj večina občin.

G. dekan: Lansko leto smo prosili glavarstvo, naj bi omejilo točenje žganja, toda glavarstvo se ni na našo prošnjo dosti oziralo in dovoljuje žganjarne kakor poprej. Ker je pa glavarstvo, kakor se sliši, vendar izdalo neki oklic radi točenja žganja ob sobotah zvečer in pri pogrebščinah, naj se glavarstvo še enkrat

naproši, da bolj strogo postopa in nadzoruje zlasti zakotne žganjetoče. Poizvedelo se bo, koliko je v tem oziru glavarstvo storilo.

III. Pouk mater se je začel po vseh župnijah nastopnih dekanij: Kamnik, Radoljica, Trnovo, Moravče, Vipava, Idrija, Vrhnika; za ljubljansko dekanijo ne morem iz zapisnika videti, da li se je začel po vseh župnijah v Ljubljani in okolici; v drugih dekanijah so začeli in poizkusili s poukom le nekateri gg. župniki, ostali so se zadovoljili z dosedanjo navado o vzgoji govoriti le prilično v kaki pridigi in pri velikonočnem izpraševanju.

Iz raznih zapisnikov se razvidi, kako gospodje že a priori obupujejo, da matere ne bodo prišle, pa zavoljo tega strahu s poukom še poskusili niso. Kjer so pa poizkusili, so se začudili, da so matere prišle tako mnogoštevilno; v radoljski dekaniji nekateri gospodje iznenadeni in veseli spričujejo, da so prišle prav vse matere; le dva ali trije gospodje so trdili, da se matere po zimi niso odzvale, nekateri pa so rekli, da je bil obisk izpočetka slab, pozneje pa mnogo boljši. In ravno na ta odziv mater se je mislilo, ko se je vprašalo po uspehu, toda žal, da se vprašanje ni dosti jasno zastavilo.

Nikdo ne bode dvomil, da bi bil pouk mater za vzgojo odveč ali nepotreben. Tudi tukaj veljajo besede: ars artium regimen animarum; ako je pa ta umetnost tako težka, je treba dolgotrajnega pouka. Vzgoja v šoli je nepopolna in že skoraj prepozna. V prvih letih se srce otrokovo napolnjuje s sveto ljubeznijo do Boga in vseh čednost, ali pa nasprotno z vsemi slabimi strastmi: ta leta so prevažna v človeškem življenju. Mati je prva in najbolj odločilna vzgojiteljica. Kakršna je mati, taka je navadno družina; mati je tudi vidni angel varih družine. In ali se sovražniki krščanstva ne prizadevajo ravno mater pokvariti, da po njih pokvarijo vso družino in ves rod pritegnejo na svojo pot? Tudi mi moramo skrbeti za točen in izdaten pouk mater. Za tak pouk pa ne zadostujejo kake priložnostne pridige, ali pa tista kratka ura velikonočnega izpraševanja. Pouk mora biti sistematičen in popoln, da v logičnem redu obsega vsa sem spadajoča vprašanja; pa tudi večkrat naj bo ta pouk in za vse matere, posebno za mlade matere, onda se bode uspeh pojavil povsod med vsem narodom.

Ta premišljevanja so me napotila, da sem poskrbel za lepo razvrščeno tvarino (Škof. List 1904 str. 57–63), da sem določil pouk štirikrat na leto, da bi se vsa tvarina v petih letih predelala in potem iz novega začela. Tvarina za posamezne govore je jako bogata, da se morejo pripraviti krasni, zanimivi in jako poučni govori. Da bi vsem ustregel, sem naprosil, da se posamezni govori razpravljajo v „Duhovnem Pastirju“ in tudi literaturo sem dal priobčiti; na tem temelju se

bode vnet duhovni pastir sam v stvarino vglobil, da mu postane razvidna, mila in draga in jo more za matere svoje župnije lepo pripraviti. Kar se tiče časa, sem mislil na kvaterne tedne; toda od tega rad odstopim: naj le gospodje župniki čas določijo po okolnostih v njihovih župnijah, kadar je za matere bolj priležno. Nekateri gospodje so se o tem z materami dogovorili, pa so bile zadovoljne. Morda bo treba tu in tam matere močno nagovarjati, da se udeležujejo pouka, vsaj izpočetka, dokler ne uvidijo, kako je ta nauk za-nje potreben in koristen. Že sedaj so nekatere matere rekle: „Me smo bile močno zapuščene, hvala Bogu, da imamo tudi me zdaj poseben pouk.“ Opomnim, da k nauku naj se pokličejo samo matere; to jim je všeč in bolj se zavedajo svoje skupnosti. — Torej na noge gospodje, pogum velja!

IV. Imel sem razloga, da sem zadal vprašanje o kletvi. Hotel sem, naj se gg. duhovniki točno zavedajo v koliko je kletev grešna. Med ljudstvom je v tem oziru le preveč krivih in preostrih nazorov. Ali nismo tega tudi duhovniki krivi? Na prižnici in sploh pri pouku se pogostokrat o kletvi le presplošno in silno ostro zoper vsako kletev govori, odtod conscientia erronea in populo. Ker je pa vsaka kletev, akoravno malo grešna, vendar le jako nepristojna in izraz posurovelega srca, zato naj bi se tudi točno zavedali, kakšna sredstva vporabljam, da kletve omejimo, ali vsaj na take izraze navrnemo, ki so brezpomembni in nekako dopustni. Zoper bogokletja pa, katerih so se naučili naši Slovenci od Lahov ali Hrvatov, nastopajmo z vso odločnostjo in ostrostjo! Tudi staršem prav posebno na srce govorimo! Zelo napačno bi bilo, ko bi se kak dušni pastir bal poučiti ljudstvo o negrešnosti nekaterih jako običajnih kletev, češ, potem bodo še bolj kleli: greha, vsaj smrtnega, pa vendar ne bo.

V. Da sem naročil solutionem casus de restitutione, je bil razlog odlok cerkve o pastoralnih konferencah, ki take naloge in rešitve zapoveduje.

Prepričan sem, da bodo razprave na konferencah jako koristne. Bog plačaj vsem dobro voljo in trud. Na vprašanje o kletvah se v sledečem objavlja dober in točen odgovor izmed elaboratov s pastoralnih konferenc, glede IV. vprašanja sem pa poskrbel za temeljito in vsestransko rešitev, ki je tudi natisnjena. Prosim, da vsakdo obe rešitvi prečita.

Kakšne kletve so pri nas v navadi? Ali so greh? Smrtni greh? Kako jih odpraviti?

Ko sta prišla pred nekaterimi leti dva oo. frančiškana na svojem misijonskem potu po Westfalskem v neki kraj, kjer živi mnogo naših rojakov, in se zglasila pri ondotnem dušnem pastirju, češ, kako je s Slovenci, jima je ta odgovoril: „Diese „h u d i č e n“ sind

sonst ganz brave Leute.“ Torej, Slovenci poznajo v tujini najbolj po — njegovi kletvi.

Žalostno dejstvo je, da se med Slovenci jako veliko preklinja. Saj tudi vidimo, kako tujci, ki imajo opraviti z našimi ljudmi, kakor n. pr. inženjerji, delavski nadzorniki in drugi, ki sicer še besedice slovenskega ne razumejo, kleti pa že znajo po slovensko. In narobe se tudi naši ljudje, če pridejo na tuje, najprvo kleti nauče v dotičnem jeziku.

Ne vem kako je to, toda menda sam vrag pomaga pri tem, ker se mu imenitno zdi, da ga kličejo ljudje v kar mogoče mnogih jezikih. In tako res vidimo, kako se kolne pri nas — posebno v krajih, kjer hodijo ljudje bolj na tuje, kakor na Belokranjskem, v ribniški dolini in po Notranjskem — v vseh mogočih jezikih: slovensko, hrvaško, nemško, laško, mažarsko, angleško in ne vem kako še.

Torej v zadregi ravno ne bomo, če gre za kletve našega ljudstva. V navadi so mej njim vse različne vrste tega, kar ono razume pod besedo „kleti“, seveda so v enem kraju bolj pogoste te, v drugem one kletve. Da bomo bolj jasno in natančno mogli odgovoriti na gori stavljena vprašanja, hočemo takozvane „kletve“ razdeliti na štiri kategorije in pri vsaki posebe povedati, kaj je soditi o grešnosti v to vrsto spadajočih navadnih kletev.

a) Najprvo uzemimo kletve, ki se dajo subsumirati pod besedo: vana usurpatio nominis divini. V to vrsto ne spada samo v nemarno in nezmiselno izgovarjanje imena Božjega, temveč tudi vseh stvari, ki so z Bogom v posebni zvezi, torej tudi nespoštljivo izgovarjanje imen svetnikov, svetih zakramentov in dr. Sem spada tudi tako pogostno izgovarjanje različnih imen hudobnega duha.

Najnavadnejše kletve te vrste so: Kristuš, Madonna, oštija, zakrament, krucifiks, hudič, vrag, zlodij: to imajo ljudje po navadi za veliko kletev, posebno če jih še podkrepljujejo z drugimi pristavki, za kar imajo več načinov: n. pr. da pristavljajo k navedenim kletvam še besedo: preklet, sakramentski in dr. (pri „krucifiks“ pristavljajo celo „Aleluja“) — ali pridevajo kako število ali mero poklicanih iz pekla: n. pr. milijon, en cent, kupljenik hudičev i. t. d. Kletve manjše vrste so: Ježeš, krucitirken, saperment, saprabolt, sakramiš, pošast, hudnik, hudir, hudiman, spak, spaček, mrkčj, zlomek, zmêne, pošajna, škrat, hentaj i. t. d.

Kaj je soditi o tej vrsti kletvin?

Pravilo morale je, da je prazno izgovarjanje sv. imen samo na sebi — objektivno, mal greh. Izgovarjanje besede „hudič“ in podobnih imen pa samo na sebi niti greh ni, temveč je le bolj zoper pravila omike kakor morale. In v tem smislu se gotovo zgodi veliko kletve te vrste brez vsakega greha,

ker se kolne popolnoma nepremišljeno iz slabe navade ali pa v hudi jezi; in v tem slučaju ni greh kletv sama po sebi, ampak jeza, če je nebrzdana, oziroma navada — habitus, če se daje ž njo pohujšanje. Tako n. pr. bi gotovo grešil župnik, ki bi imel navado kleti vpričo svojih župljanov, pa bi se ne potrudil te navade opustiti. Subjektivno pa je tako preklinjanje lahko tudi smrtni greh, ako kdo v veri, da je tako izgovarjanje smrtno pregrešno, popolnoma s premislekom in prostovoljno izgovarja take besede:

b) V drugo kategorijo spadajo vsa bogokletstva. Ta so ali naravnostna, ali nenaravnostna, kakor se obrača ali naravnost zoper Boga, ali pa zoper stvari božje, v kolikor se pojmujejo, da imajo odnos do Boga. Oboja so zopet trojne vrste: 1. *blasphemia probrosa*. To so bogokletstva sama na sebi, ki nimajo nič drugega, kakor pozitivno žaljenje časti, ki gre Bogu, izraženo v besedah ali dejanju. V naše razmotrivanje spadajo seveda samo ona izrečena v besedah. Naravnostnih bogokletstev te vrste, pa tudi nenaravnostnih ima slovenščina — hvala Bogu — malo. Večinoma so tujke. Navadno se sliši: Porco (orka) Dio, p. Madonna, jebemti Boga, sveca, andjeli, preklet krst, i. t. d. 2. *blasphemia imprecativa*, ako k bogokletstvu pristopi še sovraštvo do Boga n. pr.: vsa gori imenovana bogokletstva, če se izgovarjajo v jezi, ali tudi: Preklet Bog, prekleta nebesa, preketo vreme (namesto „preklet“ tudi „vražji“, „zlodjevi“ ali „sakramenski“). Na, Bog, še to požri! ali si sedaj sit? i. dr. 3. *blasphemia haereticalis*, ki poleg žaljenja časti božje obsega v sebi tudi še kako herezijo, n. pr.: Bog je krivičen, neumen, hudoben, nevoščljiv, Bogu nič mar, Bog me je pozabil i. t. d.

Za presojo hudobije je delitev bogokletstva v naravnostna in nenaravnostna brez pomena, kjer je ravno tako pregrešno kleti božje stvari, kakor Boga samega. Tudi ni za naš namen nikakega pomena distinkcija, po kateri se dele bogokletstva v nameravana in nenameravana; kajti tudi ako bogokletnež ne namerava s tem naravnost Boga kleti, samo da previdi, da s kletvino žali čast, ki gre Bogu, greši ravno tako hudobno, kakor če bi naravnost intendirati žaliti Boga, samo da v prvem slučaju ne greši tako zelo (in tanto gradu). *Blasphemia probrosa*, *haereticalis* in *imprecativa* se razlikujejo med seboj *secundum speciem*. Zaradi tega se morajo pri spovedi povedati posebej.

Kar se tiče velikosti pregrešnosti, so vsa bogokletstva sama po sebi smrtni greh *ex toto genere suo*. Subjektivno so lahko tudi mali greh, kadar namreč izvirajo iz jeze ali nepremišljenosti; redkokdaj pa so brez vsakega greha.

c) V tretjo kategorijo se štejejo vse kletve v ožjem pomenu besede, namreč tiste, s katerimi se bližnjemu želi kako zlo, ali se žali njegova čast. Sem bi spadale sledeče kletve, ki so med ljudstvom v navadi: Da bi te hudič, vrag (sto, milijon hudičev) vzelo, da bi te vsi hudiči vzeli, da bi te strela (iz jasnega) ubila, da bi te razneslo, da bi šel zlodju v . . . , da bi očurilo, (belikranjsko) da bi ta zadnje požrl (žene pijanim možem). — Ti si vrag, hudič — ne človek, sakramenski, salemenski, hudičevi, vražji, zlodjevi, prekleti, ferdamani, ferdamanski, preteti, prebiti človek (baba ali dr.). — Ti pankert, jenker, šohar, ti (ribniško). — Vrag ti dal, vrag ti je v materi, jebalti vrag, jebemti vrag oca, mater i. t. d.

Za presojo hudobije teh kletv je pomniti:

Kletve zoper ljubezen do bližnjega, kadar se mu ž njimi želi kako zlo, so same na sebi smrten greh. Vendar pa jih izgovarja, da so samo mali greh: 1. *parvitas materiae*, kadar je zlo, ki se bližnjemu želi, neznatno; 2. subjektivne dispozicije, to je: *inadvertentia mentis*, kadar kletv izvira iz velike, nagle jeze ali razburjenosti; *defectus seriae voluntatis*, kadar v resnici in resno preklinjevalec ne želi bližnjemu dotičnega zla, temveč take besede izgovarja iz drugega namena: n. pr. da koga ustraši, da da duška svoji jezi. Ker en ali drugi izmed omenjenih olajševalnih razlogov skoraj vselej eksistira, zato je pač malo kletvin te vrste smrtno pregrešnih. Da, velikokrat so take kletve brez vsakega greha ker pogosto popolnoma brezmiselno uidejo iz ust preklinjevalca.

V kolikor pa so te kletve zoper čast bližnjega, so same na sebi sicer mali greh, a okoliščine lahko naredijo, da so tudi te vrste kletvin ali smrtni greh, ali pa tudi brez vsakega greha.

Kdor ima navado preklinjati tako, kdor kolne v strastni, nebrzdani jezi, ali kdor daje pohujšanje, o tem je soditi tako, kakor je bilo že gori (sub a) omejeno.

d) Med kletve šteje ljudstvo tudi neslovesno priseganje in rotnenje; med prisegami posebno one, s katerimi se Bog ali naravnost, ali posredno kliče za maščevavca krive prisege (*juramenta execrativa*). Navadno se sliši: Pri moji duši (prmej krščen duš), pri moji veri; Za Boga (svetega), Bogme, Bog me kaznuj, strela naj me ubije, naj se vderem, vrag naj me vzame, prmejš, prmaruha, prmejdunaj, prmejseks i. t. d.

Kakor uči moralka, je priseganje greh, si non fit in „veritate, iudicio et iustitia“. Če se torej kdo bogma, pridruša ali celo naravnost Boga kliče na pričo za laž, je vselej greh in sicer, per se, smrtni greh, če je tudi laž majhna. Ravnotako greši smrtno, kdor prisega *deficiente iustitia*, če se zaklinja tako v zelo pregrešni stvari, sicer stori le mal greh. — A navadno so

te vrste kletvine le juramenta „sine iudicio“ in zato večinoma le mal greh. Da, objektivno so večkrat te besede, zlasti one pokvarjene (prmejš, mejseks i. t. d.) brez vsakega greha, ker jih mnogi vpletajo le iz navade in popolnoma brezmiselno v svoje pogovore. Vendar pa so tudi te vrste kletve (seveda hujše vrste) lahko smrtno pregrešne per accidens, ker se taki ljudje, ki venomer tako kolnejo, izpostavljajo nevarnosti pohujšanja pa tudi krive prisege.

Toliko torej v teoriji, kar se tiče posameznih vrst kletev. Samo ob sebi je umljivo, da ne moremo za vsak posamezen slučaj posebe natančno določiti pravila, kdaj preklinjevalec greši smrtno ali malo ali sploh ne greši. Treba je ozir jemati na subjektivno mnenje preklinjevalca glede grešnosti kletve, na njegov affectus in pa morebitni grešni habitus. Iz prej omenjenega je jasno, da kletev, kakor je med našim ljudstvom¹⁾ v navadi per se in objektivno navadno ni smrtni greh, ali celo mal greh ne; vendar pa spovednik v tej stvari ne sme biti prelakšen. Saj vemo, da apostol (I. Rom.) tudi preklinjevalcem grozi s pogubljenjem, torej je gotovo, da tudi oni smrtno greše. In po mojih mislih pač niso kristjani za Pavlovih časih veliko grše preklinjali, kakor mnogi dandanes. Čemu torej ta grožnja apostolova, ko bi le vedno hoteli preklinjevalca izgovarjati z jezo, nepremišljenostjo i. t. d.?

Pa ko bi tudi ljudje navadno ne grešili, kadar kolnejo, gotovo je, da je preklinjevanje grda, ostudna razvada, znamenje sirovosti in neukročene strasti. Jasno je torej, da si mora dušni pastir prizadevati, da to razvado odpravi v svoji duhovniji, ali jo vsaj zatira. Pa kako? Kot katehet, pridigar in spovednik ima dovolj prilike za to.

V šoli naj takoj prvo uro, ko govori o vedenju učencev v šoli in zunaj šole, omenja tudi to, kako grdo in pregrešno je kleti. Odločno in resno naj učencem prepove to razvado, in zapreti naj z ostro kaznijo vsakemu, ki bi zaklel, in naroči naj učencem, da mu takoj vsakega naznanijo, ki bi to storil. Potem pa naj svojo grožnjo tudi energično izpolnjuje in uspeh gotovo ne bo izostal. Probatum est! Malokje se tako hitro pozna javna kontrola otrok samih, kakor ravno v tej stvari. Da, zdi se mi, da bi ravno ta otroška kontrola, ko bi se povsod in dosledno izvajala, dobro vplivala tudi na odrasle, zlasti na starše otrok.

¹⁾ Izkušnja kaže, da ima priprosto ljudstvo skoraj vsako kletev za greh; saj vidimo, kako se kletve natančno spoveduje, in marsikdo, ki je tudi sicer velik grešnik, pa ne bo ničesar drugega povedal, kakor da se prav pošteno izkolne v spovednici. Navadno imajo ljudje imenovanje hudobnega duha s pravim imenom (hudič, vrag, zlodij) v katerekoli vrste kletvi za smrtni greh, pokvarjena in skrupcana imena (hudnik, spak, mrkej i. t. d.) za mali greh. Isto velja glede bogokletstev (Sakrament salemiš).

Na prižnici se primeroma jako malo govori zoper kletev. Ne bi škodilo, ko bi se ta predmet večkrat obravnaval. In če tudi ne ex professo, saj pogosto drugi predmeti nanesejo na to, n. pr. ko se govori o pijančevanju, pohujševanju i. t. d. Lepa prilika, kaj storiti v tej stvari, je tudi sedaj obvezni pouk za matere. Naj bi se zatrla vsaj ta nesrečna razvada, da starši, tudi matere, v jezi grdo preklinjajo svoje lastne otroke. Ni čudo, da se nekaterih otrok nič dočnega ne prime, ko so po sto in stokrat prekleti od svojih staršev. Naj opozarja na strašne izglede (n. pr. Noe), ki kažejo, kako Bog večkrat usliši kletve staršev, če tudi jih izgovarjajo v nepremišljeni jezi. Odločno naj dušni pastir svari matere tudi pred tisto grdo, pa žalibog tako splošno razvado, da pri vsaki priliki zmerjajo svoje otroke s „pankertom“. Dopove naj jim, kako je nespametno pa tudi pohujšljivo za otroke, in kako jih s tem samo odbijajo od sebe in jih še bolj nepokorne delajo.

Enako, kakor na prižnici ali pri priložnostnem pouku naj nastopa dušni pastir proti kletvi tudi v spovednici. Zlasti naj se potrudi pri mlajših izpovednicah, ki se obtožujejo kletve, — kajti star preklinjevalec se nikdar spreobrnil ne bo — pa starše, zlasti matere naj v gori omenjenem smislu dobro prijemlje. Večkrat se odrasli spovedenci, posebno moški, najgrših in najsirovejših kletvin popolnoma ravnodušno obtožujejo in sicer spoved za spovedjo vedno istih in še v isti vrsti, tako da se človeku zdi, kakor bi se jih bili na pamet naučili, kar tudi ni izključeno. V takem slučaju ni niti misliti na kako poboljšanje, pa tudi veljavnost spovedi je v nevarnosti, ker težko da bi ti ljudje imeli kaj kesanja ali trdnega sklepa. Zato mora spovednik pri takih nastopiti z vso odločnostjo in strogostjo in naj tudi zagrozi, da jim bo odrekel od ezo, če se ne poboljšajo. Tako jih bo pripravil do tega, da se bodo začeli vsaj malo varovati kletve, pa da se bodo pri spovedi vsaj izgovarjali z naglo jezo i. t. d. Že to je boljše, ker takemu se vsaj pomagati dá. S spovedenci pa, ki tožijo, da bi se radi poboljšali, pa se ne morejo, češ, da so prestrastni, da jim precej uide, da so otroci preveč hudobni itd. — s takimi je ravnati milo, da se jim ne vzame poguma, pa priporočati jim uspešnih pripomočkov, da zatro grdo razvado.

Dopove naj se jim, da se lahko odvadijo, samo, če se res hočejo; treba je le trdne volje pa milosti Tistega, o katerem pravi sv. Pavel: „Vse premorem v Njem, ki me močnega dela.“ Svetuje naj se jim, da naj v prvem trenutku razburjenosti sploh nič ne govore, da se, kadar jih pograbi jeza, če mogoče ozro na sv. razpelo, ali če jih je že premagala strast, da si precej sami naložijo kako malo pokoro. To zadnje se zlasti priporoča za preklinjevalce iz navade,

n. pr.: da za vsako kletev molijo eno češčenomarijo v čast angelu varuhu, da ga bo drugič opomnil; za hujšo kletev, seveda kaj več. Izkušnja uči, da so včasih vmestna celo materijalna pokorila, zlasti denarne globe. N. pr. za vsako kletev en vinar v kak dober namen — učinkuje izvrstno! Razume se, da se taka in enaka sredstva spovedencem le svetujejo; samo izjemoma bi se smela dati naravnost za pokoro.

Pred vsem naj se takim spovedencem naroča, naj pridno molijo, pobožno časte preblazeno Devico Marijo in svojega angela varuha, zlasti pa naj se jim priporoča pobožnost do Presv. Srca Jezusovega, ki tako lepo govori vsem in zlasti še takim strastnežem: „Učite se od mene, ker jaz sem krotak in iz srca ponižen!“

To bi bili torej nekateri migljeji, kako zatirati v ljudstvu to surovo in grdo razvado. Samo ob sebi je umljivo, da mora dušni pastir tudi v tej stvari najbolj učiti s svojim izgle dom. Naj se torej pred vsem sam varuje vsake kletev; kajti tudi mala kletev izrečena od duhovnika vpričo ljudi, je gotovo pohujšanje. Kakor vselej, tako velja torej tudi tukaj ono staro in preizkušeno pravilo: *verba movent, exempla trahunt!*

Casus.

Isidorus mercator, audax in negotiis suscipiendis, multum ex eis lucrum collegerat; ex quo praedia et villas coëmit. In his negotiis gerendis sedulo eum adjuvabat ejus uxor gnara artis componendi rationes.

Postremo Isidorus novum tale negotium parabat magnitudinis paris ac periculi, pro quo perficiendo pecuniam a diversis mutuam acceperat.

Negotium istud speciali periculo obnoxium esse omnes creditores quidem suspicabantur, scientiam tamen plenam discriminis solus Isidorus et uxor habebant.

Hac scientia usus Isidorus dominium bonorum suorum in uxorem transtulit, quod in tabulis publicis inscribi procuravit, retenta sibi sorte mediocri ad negotia futura suscipienda.

Aliquanto post rumor in vulgo spargitur, quod negotium istud Isidorianum male procedat. Creditores excitati Isidorum interpellant, ut pecuniam suam recipiant, quos cum Isidorus ambiguis verbis placare satageret diffidentes in judicio eum conveniunt de sorte solvenda. Isidorus ibi suam impotentiam omnibus satisfaciendi confessus est et coactus cessionem bonorum eis fecit; quae vero bona multum aberant a debitis.

Quaeritur:

1. Num Isidorus licite egerit periculosa negotia suscipiendo, creditoribus pericula non manifestando, bona sua in uxorem transferendo?

2. An peccaverit uxor ejus cooperatione ad malum?

3. Num cessio bonorum liberet a restitutione facienda?

4. An uxor loco Isidori ex suis bonis restituere debeat?

Quaeritur: 1. Num licite egerit...

Resp. ad 1. Negotia licita talia nominamus, quorum materia honesta est, et modus rationabilis, tam respectu vere probabilis felicitis eventus, quam respectu damni, probabilis, ne ruinam agentis adducat.

De prioribus Isidori negotiis, praeter felicem ipsorum eventum, nihil scimus; possumus tamen praesumere, quod fuerint honesta. Quaestio est ergo de solo hoc ultimo „magnitudinis paris ac periculi“. Hoc negotium erat valde magnum et valde periculosum.

Talia negotia sunt ordinarie illicita, nam damna propria et aliena vi legis naturae vitare debemus.

Nota. Excipitur ex hac regula negotium, quod in se quidem est valde periculosum, sed per accidens fit minus periculosum, vel propter eximiam peritiam agentis, vel propter alias cautelas adhibitas, si simul adest gravis causa tale negotium incipiendi.

Communis distinctio, quam faciunt, inter casum, in quo quis propria bona tali periculo exponit, et inter casum, ubi aliena bona periclitantur, valet, si solius justitiae ratio habeatur, si vero generaliter agendi modum prudentem respicimus, non valet.

Peccavit ergo Isidorus praesumptione contra prudentiam suscipiendo negotium tanti periculi, quod ipsi ruinam et aliis damna facile adducere potuit.

Ad 1/b. Creditoribus pericula non manifestando?

Resp. Excepto casu contractus societatis, ubi negotia ista in plena scientia communi consilio sociorum diriguntur, creditores tantam habere debent scientiam conditionis et fortunae mutuatarii, ut contractum mutui prudenter inire, id est, ut sortem suam in tuto collocare possint. Singula negotia debitoris nosse, ordinarie non est necessarium, nisi ista sint magna et periculosa valde, vel specialem nexum cum pecunia mutuo data habeant.

In casu nostro erat conditio Isidori creditoribus satis nota, et amplitudinem negotii istius, quod utique in quadam cum mutuo connexione erat, cum periculo suo eis Isidorus ita exposuerat, ut saltem confusam scientiam discriminis haberent „Suspiciabantur speciali periculo obnoxium esse istud negotium“. — Pro contractu mutui prudenter ineundo plus non requiritur.

Posteriores negotii sui vicissitudines creditoribus manifestare non erat obligatus ex justitia, nam implicate jam ab initio totum periculum proposuit, et scientia crescentis periculi creditoribus vix potuit afferre aliquam utilitatem, cum sortem suam singuli ab Isidoro, pendente negotio, repetere non potuissent, quippe quae vi contractus usque ad finem ipsius esset ligata.

Ergo Isidorus non peccavit creditoribus suis vicissitudines periculi in evolutione negotii sui non manifestando, supposita ejus bona fide.

Ad 1/c „bona sua in uxorem transferendo“?

Respondeo distinguendo. Isidorus translationem istam perfecit vel antequam debita contraxerit vel postea. Si fecit ante debita contracta, non egit injuste, de rebus enim suis pro lubitu potuit disponere; insuper translatio haec notoria erat per inscriptionem in tabulis publicis; si vero post contracta debita fecit, iterum distinguo, aut fecit cum consensu creditorum aut sine isto. Si fecerit cum consensu, manifeste non peccavit, verumtamen sine consensu creditorum erat ista translatio bonorum illicita, nam mutuum dederunt quidem sine privilegio hypothecae, tamen praecipue intuitu bonorum Isidori, quae multa possidebat, ita ut certo non dedissent mutuum, si scientiam talis mutationis habuissent.

Isidorus translationem bonorum suorum perfecit post contracta debita; qui agendi modus sapit fraudem, ergo est illicitus.

Nota. Multi volunt Isidorum excusare a peccato, ita statuentes. Translatio bonorum est causa per se indifferens, ex qua sequuntur duo effectus, unus bonus — conservatio status et conditionis familiae Isidorianae, alter malus — damnum creditorum.

Profecto Isidorus unice effectum bonum intendebat, et creditorum damnum tristis permisit.

Frustra tamen laborant, nam principium istud Isidorus non potest adhibere. Translatio bonorum est actus indifferens, attamen ista translatio proxime producit damnum aliorum, et per hoc servat statum Isidori, qui duo effectus non sunt coordinati, sed per medium malum tendit in effectum bonum.

Ergo Isidorus non potest excusari a peccato, cum creditoribus suis damnum saltem indirecte voluntarie intulerit.

Quaeritur 2. An peccaverit uxor ejus cooperatione ad malum?

Resp. ad 2. Isidorus, ut agens principalis certe peccavit, sicuti vidimus. Dein supponimus, quod uxor hujus translationis scientiam habuerit, nam ad talem contractum ineundum requiritur.

Cooperatio ad malum est duplex: formalis et materialis. Formalis cooperatio tunc adest, quando quis in malitiam actionis principalis actoris consentit; materiale cooperationem vero tunc habemus, si quis in istam malitiam non consentit, attamen aliquid facit, per quod adjuvat agentem principalem in malo isto perficiendo.

Si uxor formali cooperatione ad malum Isidori fuerit cooperata, certe peccavit; si vero solum materiali cooperatione, etiam peccavit, nisi habuerit causam rationabilem, sufficientem ad excusandum peccatum.

In casu nostro nulla fit mentio alicujus talis causae, nisi quis velit uxoris auxilium in negotiis absolvendis talem causam dicere, quod autem vix erit probabile.

Ergo peccavit uxor cooperatione ad malum, voluntarie permittendo istam illicitam bonorum translationem.

Quaeritur 3. Num cessio bonorum liberet a restitutione facienda?

Resp. ad 3. Cessio bonorum per se non liberat a restitutione facienda in perpetuum, sed eam solummodo suspendit usque ad illud tempus, quo injustus damnificator ad meliorem fortunam pervenerit; nam ratio excusans in cessione est impotentia, quae vero tam diu excusat, quam diu durat.

Cessio bonorum ipsa est aliquando culpabilis, si nempe causa, quae cessionem adduxit, erat culpabilis, ex. gr. prodigalitas, ludus, negotia nimis periculosa. In hoc casu est ipsa impotentia tamquam effectus malus culpabilis, nisi jam sit interim culpa per veram poenitentiam deleta.

In casu nostro est cessio bonorum ex parte Isidori culpabilis, cum sit causata ista imprudenti speculatione. Isidorus debet ergo statim restituere damnum creditoribus, in quantum potest, et serio adlaborare, ut defectum suppleat, quando primum commode poterit.

Quaeritur 4. An uxor loco Isidori ex suis bonis restituere debeat?

Resp. ad 4. Bona uxorum sunt triplicis generis: communia, dotalia, praeterdotalia.

In bonis communibus uxor habet quidem condominium cum marito suo, administrationem vero solus maritus habet. Bonorum dotalium dominium uxor retinet, tamen transeunt in administrationem mariti. Bonorum praeterdotalium dominium et administratio ad uxorem pertinet, sed potest marito concedere administrationem.

Translatione hac peracta — si valida fuerit — omne dominium ad uxorem venit; administrationem bonorum tamen potuit habere Isidorus permittente uxore.

Nota: Translatio bonorum in aliam personam constituit aliquem contractum gratuitum — donatio — vel etiam onerosum — dare pensionem; quapropter omnia ad validum contractum necessaria requisita habere debet.

Si aliquid deest ex parte legis civilis, est invalida vel illicita in foro civili, si vero dotes ex natura rei necessariae desunt, est invalida vel illicita etiam in foro conscientiae.

Constitutiones legis civilis austriacae vide in codice austriaco.

In nostro casu videtur esse translatio bonorum per Isidorum facta valida, nam dominium bonorum istorum tunc temporis revera habuit, sed illicita; quod supra probatum est ad n. 1 c.

Peccavit ergo Isidorus et etiam uxor ejus contra justitiam; quam iniuriam reparare debent ita, ut hunc illicitum contractum rescindant, vel saltem in tantum, ut uxor ex bonis translatis creditoribus debita restituat.

Reservare tamen potest sibi non solum bona dotalia et praeterdotalia, sed etiam in defectu istorum ex bonis aliis ea, quae familiae sunt necessaria.

75.

Poročilo o delovanju „Sodalitatis Ss. Cordis Jesu“ za leto 1904.

I.

Življenje duhovnikovo in vse njegovo delovanje zahteva veliko požrtvovalnost. Vsakdanjih svojih opravil duhovnik ne more dobro izvrševati, ako nima pravega požrtvovalnega duha. Vsako nedeljo, vsak praznik dobro se pripraviti za pridigo, za krščanski nauk in to leto za letom skozi dvajset, trideset, petdeset in še več let, vse to zahteva veliko požrtvovalnost. Koliko truda terja dobra priprava za katehezo v šoli, kolika požrtvovalnost je potrebna v spovednici, pri previdevanju in obiskovanju bolnikov zopet leto za letom skozi mnogo, mnogo let! Koliko požrtvovalnost zahteva skrb za mladino, za odrasle, za reveže, za one, ki so zabredli na napačna pota! Požrtvovalnost je potrebna, da se dobro izhaja tudi z nasprotniki, s tovariši, ki so drugačnega mnjenja, drugačnega značaja; požrtvovalnost zahteva občevanje s podložniki, s predstojniki; požrtvovalnost zahtevajo uradna opravila itd. O žrtvah duhovnika pri socialnem in političnem delovanju molčim. Prav posebno pa mora duh požrtvovalnosti voditi duhovnika v njegovem notranjem življenju; ako tega ni, ne bo se ohranil na pravem potu, ne ohranil mirne vesti; ne bo blagoslovljeno njegovo delovanje. Z vso silo zahteva izvanredno zatajevanje vodilo: abstine et sustine. Da, na temelju žrtve stoji vse dušno življenje duhovnikovo in naokrog ga obdajajo dolžnosti zahtevajoč žrtve.

Izmučen po raznoterih delih in skrbeh bi si duhovnik ta ali oni dan rad nekoliko odpočil, toda ta dan je napovedano zborovanje sodalitatis prav pri njem, ali pa je treba podati se na daljno, grdo in težavno pot k zborovanju. Zopet požrtvovalnost! Res je, tudi zborovanja sodalitatis zahtevajo žrtve, toda prav ta sodalitas in njena zborovanja so za sedanjo dobo najboljše sredstvo za uspešno delovanje v dušnem pastirstvu, recimo za moderno dušno pastirstvo. Za nami so časi, ko je duhovnik hodil iz župnišča v zakristijo, iz zakristije v župnišče in le ondi opravljal svoja dela, pri katerem delu mu je bila avtoriteta velika zaslomba. V moderni pastoralni imajo navadna sredstva in glavna pravila za dušno pastirstvo sicer še danes svojo veljavo in so podlaga duhovnikovemu delovanju, toda potrebam sedanjega časa ne zadostujejo, treba

je iskati novih izvenrednih sredstev, ta zahtevajo novo, veliko požrtvovalnost.

Poglejmo zapisnike konferenc in videli bomo, kako se dobri duhovniki, ki poznajo potrebe in zahteve sedanjega časa, vnemajo za navadna in izvenredna sredstva v pastirovanju. Razpravljala so se socialno praktična vprašanja, govorilo se je temeljito o bogoslovnih vedah in tudi o svetnih znanostih z ozirom na sedanji čas.

1. Uspeh dušnopastirskega delovanja je brez dvoma mnogo odvisen od zasebne pobožnosti duhovnikov. En sam duhovnik, vaje notranjega, v Bogu zbranega življenja, deluje uspešneje v vinogradu Gospodovem, kot deset drugih brez notranjega življenja v Bogu. Merilo za pobožnost duhovnikovo je pobožna molitev, pobožno branje sv. maše in češčenje presv. Srca Jezusovega v presvetem Zakramentu. Odkod teče, bistro in čisto kot kristal oni vir milosti, ki nam dovaja pravega požrtvovalnega duha in nam tega duha ohranjuje? Ta vir teče „de sede Dei et Agni“, od altara, kjer ima presveto srce svoj mnogo-krat jako skromen prestol. Iz tega izvora je privrelo krvavo mučeništvo, iz tega izvora zajema nekrvavo mučeništvo duhovnikov današnjih dni svojo moč, moč katera vnema srca z ognjem požrtvovalnosti. Nekrvavo mučeništvo smemo imenovati vse zaničevanje, lažljivo obrekovanje itd. kakršno morajo dandanes trpeti dobri duhovniki od višjega pastirja do zadnjega kapelana. In k temu viru, k presv. Srcu Jezusovemu voditi duhovnike je glavna naloga „Sodalitatis“. Kdor se k temu Srcu zateka, njegova molitev bo pobožnejša, daritev sv. maše spodobnejša, vse njegovo delovanje bo spremljal blagoslov presvetega Srca. In k pobožnemu duhovskemu življenju, k molitvi, k pobožnemu branju sv. maše vnemajo se duhovniki po konferencah. (N. pr. Dobri duhovnik, Šmarije; recitatio breviarii, Moravče; bratovščine duhovnikov, Litija; o sv. maši, Loka; o premišljevanju, Loka; rožni venec duhovnikov, Radovljica; castitas sacerdotis, Ribnica; razlaga psalmov, Semič; spoznaj sam sebe, Trnovo; o gorečnosti, Trnovo; Kristus vzor duhovnika, Vipava.)

2. Uspeh delovanja duhovnikov je odvisen od dobrega zgleda, ki ga duhovnik daje svojim vernikom. Ako verniki svojega dušnega pastirja vidijo

mnogokrat pred presv. Zakramentom, bodo tudi oni ta presv. Zakrament bolj ljubili, pa tudi vedno bolj spoštovali svojega duhovnika in mu skazovali v vsem večje zaupanje. In ako duhovnik to doseže, je že s tem silno veliko pripomogel k uspehu svojega delovanja. S takim vedenjem se vsa ost odlomi očitaniu, da duhovnik ni noben četrt ure v cerkvi, za katerega ni plačan. K češčenju presv. R. Telesa vabijo konference duhovnike. (N. pr. duhovnik adorator, Šmarije; češčenje presv. Srca Jezusovega, Radovljica; društvo sacerdot. ador., Kamnik; žensko služabništvo, Litija; občevanje z nasprotniki, Moravče itd.)

3. Uspešno morejo delovati duhovski sobratje, ako žive v lepi edinosti med seboj. Ne govorimo o tistem bolj ali manj javnem pohujšanju, katero ugledu duhovnikovemu in uspešnemu delovanju silno veliko škoduje. Da bi pač vse tako pohujšanje čisto izginilo iz vse škofije! V to naj bi pomogle konference z milim pa tudi resnobnim posvarjenjem zadevnih nesrečnežev, kajti s takimi soglasno delovati je silno težko. Izpodtakljivo je pa že vernikom, ako vidijo, da sta si sobrata nasprotna, da drug drugemu pri delovanju stavita zapreke, drug drugega kritikujeta, tudi dobre namene slabo razlagata i. t. d. — Kako srečno pa se pričeto delo dovrši, ako brat sobrata pri vsaki priložnosti kolikor more rad in z veseljem podpira! Pri konferencah se lepo učimo bratovskega sodelovanja, bratovske ljubezni, vzajemnosti. Koliko je dan danes ljudi, ki nas sovražijo in smrtno preganjajo — za to sovražstvo naj nas odškoduje medsebojna bratovska ljubezen. Vsak pripomoček nam bodi ljub, ki nas tesneje združuje — in tak pripomoček so konference. (Fraterna correctio, Semič; medsebojno podpiranje duhovnikov, Leskovec; razmere med župnikom in kaplanom, Leskovec, Trnovo, Ljubljana.)

II.

V medsebojnem razgovoru pri konferencah bolj in bolj drug drugega opozarja na glavno zlo sedanjega časa in iščejo se pripomočki zoper to zlo. Brez dvoma je veliko zlo, velika slabost današnjih dni izvanredna povnanost v življenju. Velikanski promet v kupčiji pomnožitev tovarn, skrb za obstanek v veliki konkurenci, boj za življenje, boj za resnične ali domišljene pravice zavzema vse moči, telesne in duševne, vse teženje duha je obrnjeno le na zunanjščino, pri tem se pa notranje, duhovno življenje zelo zanemarija. Vsled te povnanosti se povsodi nahaja nek nemir, grozna razdražljivost, občutljivost, omahljivost, kajti ako se človek naveže samo na izpremenljivo vnanost, ne more najti miru — mir more najti le v notranjem življenju — pri presv. Srcu Jezusovem.

O pripomočkih zoper to zlo se je pri mnogih konferencah lepo govorilo. Brez dvoma so velik pri-

pomoček v dosego tega namena razne bratovščine, razne pobožnosti, dobra priprava za prejemanje svetih zakramentov, zlasti pobožnost do presv. Srca Jezusovega v presv. Zakramentu. „Regnum Dei intra vos est; praterit figura huius mundi“. (cf. Notranje življenje, Loka; kako pridobiti moške, Trnovo; katere bratovščine so posebno koristne, Vrhnika.)

Zopet drugo zlo je pohlep po nasladnosti. Ljudje so pozabili, da so jim pozemeljske stvari dane le v porabo, da si jih obračajo v svojo korist (uti); uživati (frui) je prihranjeno za večnost. Vsled tega ljudje dan danes malo govore o razvedrilu, kakršno želi tudi krščanstvo, ampak vse hoče le pohlepnosti streči; vse hrepeni le po nasladnosti (voluptas), kajti hočejo zemljo, dolino solz, izpremeniti v kratkočasno zabavišče. Vidimo pa tudi nasledke tega naziranja, kajti prav ta pohlepnost po uživanju tira narod v dušno in telesno nesrečo. Kje je pripomoček zoper to? Pri presv. Srcu Jezusovem v sv. R. Telesu! Svojim izvojlencem prav rad pripravi razvedrilo, naj le prihajajo k Njemu. Slovesno obhajanje službe božje v cerkvi je za pobožne vernike, ki niso še z dušo in telesom utopljeni v svet, najblažje razvedrilo, kakršnega celi teden že komaj pričakujejo. V lepem družinskem življenju se nahaja mir, zadovoljnost; čisto nedolžno življenje daje srcu pravo veselje. Raznovrstne te točke se tikajoče tvarine so se obravnavale pri mnogih konferencah (n. pr. trojni greh, Litija; nočna dela; razvedrilo duhovnikovo, Ribnica; družba treznosti, Trnovo; o plesu, Vrhnika; nerednosti pri mrličih, Žužemberk).

Sedanja doba nam kaže oslabeledost proti raznovrstnim izkušnjam, katera oslabeledost izvira vsaj nekoliko iz pomehkužene izreje otrok. Ta slabost je tako velika, da se mnogokrat vidi, kakor bi ljudje ne imeli nobene milosti, nobene moči več. Kako odločnost, kako srčnost so kazali nekdanji mladeniči, device, žene, možje! Kje so dobivali to moč? Pri presv. Srcu Jezusovem, pri tabernakeljnu.

Tudi v verskih rečeh hoče vladati neka drzna svobodoželjnost. Že zunanja avtoriteta je doslej priganjala ljudi k spolnjevanju verskih dolžnost. Danes misli marsikdo, da sme storiti, kar mu je drago, siliti se še celo ne da. Tu je velika skrb dušnih pastirjev, da obvarujejo mladino tega nevarnega zla. Pa kako mladino pridobiti? Pridobiti si mora dušni pastir srca mladine, kajti dobro življenje mora izvirati iz srca. Kako pa si pridobiti srce? Ako si kdo hoče srce pridobiti, pribobiti si ga more s s r c e m. Srce mora iskati srce. Ne dvomimo, da zlasti današnja doba presveto Srce Jezusovo išče src človeških in hoče ta srca nase potegniti; duhovniki pa so njegovi seli, ki vabijo človeška srca priti k presv. Srcu Jezusovemu, vabijo jih z besedo, z zgledom, vabijo jih po raznih družbah in z molitvijo, naj ljubi Bog mlada srca potegne k

presvetemu Srcu. „Nemo venit ad filium, nisi Pater traxerit eum.“ Ako mladino pridobimo, bo prihodnji rod Bogu služil iz srca, ne le po zunanje prisiljen. Mnogo jako koristnega se je obravnavalo pri konferencah o vzgoji mladine (n. pr. o slabih knjigah, ostajanje zunaj cerkve, o ponočevanju, Kamnik; izobraževalna društva, Leskovec; vzgoja, Litija; šolski otroci častivci pr. R. T., Moravče; kako pomagajo verniki duhovniku, Semič; vzgoja dobrih mater, Žužemberk itd.).

Da bo pa prihodnji rod služil Bogu iz srca, morajo najprej duhovniki biti pravi častivci Božjega Srca. Vsi naj časte presv. Srce Jezusovo v Zakramentu Ljubezni, najbolj pa duhovniki. *Suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui juxta cor meum et animam meam faciet, et aedificabo ei domum fidelem.* Kako lepa obljuba! Zvesto ljudstvo bo imel duhovnik, ljudstvo ki Bogu iz srca služi, ako bo on sam delal po Srcu Jezusovem. Naj bi se vse to izpolnilo! V to naj pomore Sodalitas ss. Cordis, v to naj pomorejo Adoratores ss. Sacramenti.

II.

Tvarine, ki so se obravnavale pri konferencah.

Ljubljana. V več zaporednih shodih so se razpravljala socijalno praktična vprašanja o političnih in socijalno praktičnih razmerah zlasti z ozirom na zahteve sedanjega časa, njihov postanek in zgodovinski razvoj. (Dr. Krek). O kanonični pokorščini, o razmerju med župnikom in kapelanom z ozirom na določila „Synod. Dioec.“ O izobrazbi duhovnikov in sicer v bogoslovnih vedah in tudi v svetnih znanostih, zlasti z ozirom na potrebe sedanjega časa. O sedanji šoli, o vzgoji mladine iz versko-pedagogičnega stališča z ozirom na sedanje šolske razmere. O stanovskem pouku mater. O pouku kršč. nauka na ljudskih šolah z ozirom na novi katekizem in učni načrt.

Idrija. (7. konf.). O pomenbi sinode in njenih navodilih. Dolžnosti birmancev in botrov. Prosta volja, milost Božja in njeno sodelovanje.

Kamnik (8. konf.). Cerkveni predpisi glede renovatio specierum ss. Sacramenti (g. Fr. Rihar). Službeno navodilo za orglavčevno in cerkvenikovo službo (g. Bernik). Društvo „Sacerdot. adoratorum“ (g. Fr. Rihar). O cerkveni glasbeni reformi (Motu proprio Pija X.) (g. Fr. Bernik). Poročilo dekanovo o shodu dekanov (g. dekan Lavrenčič). Ostajanje zunaj cerkve (g. Baloh). O slabih knjigah in časopisih (g. Razboršek). O razvadah pri daritvi sv. maše (g. dek. Lavrenčič). O ponočevanju (g. Širaj). O estetični in liturgični uporabi Visoke pesmi v oficijih. M. D. (g. p. Engelbert Pollak). Raznoterosti.

Leskovec (6. konf.). Medsebojno podpiranje duhovnikov v dušnem pastirstvu (g. Vrhovec). O cerkvenem petju (g. Lesjak). O pomenu izobraževalnih društev (g. Perko). Medsebojno razmerje župnika in kapelana (g. Hiersche). O zarokah (g. dek. Schweiger).

Litija (7. konf.). Duhovni pastir in onečeščenje Gospodovih dni (g. Jaklič). Trojni greh in razvade naše mladine in sredstva proti temu — fantovanje, ples, pijančevanje (g. Jaklič). De periculis fidei (g. Šmitek). Razgovor o vzgoji (g. Šmitek). Psalm: „Laetatus sum“ (g. Plantarič). Bratovščine duhovnikom posebno priporočljive: sacerdot. ador., apostolstvo molitve, bratovščina presv. Rešnjega Telesa (Plantarič). Spovednik in slabo časopisje. O komunizmu (g. Kralj). Kaj zahtevajo glede ženskega služabništva v župniščih kanonična določila (gosp. Avsec). Duhovniško letovišče, organizatorska plača (g. Saje).

Loka (12. konf.). O sv. maši (g. Eržen). O koristi premišljevanja (g. Zega). Dolžnosti duhovnika; polit. življenje (g. Šinkovec). Hospitacija v IV. razr. dekliške šole v Loki pri g. Jancu; kritika. Občevanje duhovnika z ženskim spolom (g. Fik). Napake, katere delajo spovedniki (g. Nadrah). Nekaj točk, ki se ozirajo na pouk kršč. nauka v šoli (g. Rožnik). O socijologiji (g. Šinkovec). O opravljanju manualnih maš (gosp. Zaplotnik). Kako naj uči duhovnik ljudstvo moliti (g. Nadrah). Pastoralna in modernost in moderna pastoralna (g. Šinkovec). Slučajnosti. Doslej je imela selška dolina svojega predsednika, Loška svojega — se združita, skupni predsednik g. Rožnik.

Moravče (9. konferenc). Pia recitatio breviarii (g. Škerjanec). De libris prohibitis (g. Očepek). O jaslicah in božičnem drevescu (g. Cegnar). Duhoven in 8. božja zapoved (g. Slak). O prvi spovedi in prvem sv. obhajilu otrok (g. R. Smolej). Občevanja duhovnika z nasprotniki (g. Očepek). Nedostatki med sv. mašo (g. Kramar). Spovednikove dolžnosti (g. Hartman). Duhovnik in sv. pismo (g. Škerjanec). Šolski otroci in častivci presv. R. Telesa (g. Smolej). Razni stvarni pogovori.

Novomesto (8. konferenc). Vpis plemstva v matice; svetni predpisi (dr. Elbert). O legitimaciji otrok katerih starši so dobili plemstvo, a ga niso dali pred smrtjo vpisati (dr. Elbert). Bigamija nekega plemenitaša, iz katere je bilo rojenih več otrok. Kaj določuje cerkvena, kaj svetna postava glede imena takih otrok? (dr. Elbert). Poročilo o shodu dekanov (dr. Elbert). Zgodovina dogme Immaculae Conceptionis B. M. V. P. Daner in g. Gašper Porenta. Kaj pomeni beseda „duhovnik“. (Podboj). Casus practici ex Linzer Quartalschrift v zadnjih 10 letih. (Podboj). Zanimivi slučajji v dušnem pastirstvu z Amerikanci, (dr. Elbert, Peterlin, Porenta), posebno z ozirom na cerkvene matice. Kako odpraviti konkubinat v fari? (g. Podboj). Prošnja na

okrajno glavarstvo glede omejevanja pijančevanja (gospod Podboj). Ali je ljudstvo res postavodajalno? Ali je ljudska volja res edini vir oblasti? (g. Podboj). O liberalizmu (g. Watzl). Raznoterosti.

Postojna. O spovedni molčečnosti (g. Sever). O oklicih (g. Remškar). Interkonfesionalne postave iz leta 1868 (g. Gabršek).

Radovljica (11 konf.). O sociologiji (g. Seigerschmied). Družinski red in župnišče (g. Hoenigman). Češčenje presv. Srca Jezusovega, (g. Trpin). O važnosti sv. Očeta glede strankarskega boja (g. Mrak). O koristi duhovnika samega pri skrbi za bolnike (g. Fertin). „Nostra maxima culpa“ je obsoditi (g. Košir). Poročilo o dekanjski konferenci v Ljubljani (g. Ažman). Kako je na Westfalskem s češčenjem presv. R. Telesa (gospod P. Alcantara). Charitas (g. Zabret). Kaj sem? (g. Seigerschmied). O vzrokih nevere zlasti med inteligenco (g. Vilman). O anarhizmu (g. Mrak). Katere obveznosti imajo posli do gospodarjev (g. Pavšič). Discretio spirituum (g. Zabret). De sacerdote in vita sociali, po sinodi (g. dekan Novak). O podobnosti duhovnika z Marijo (g. Prijatelj). O rožnem vencu duhovnikovem (g. Zubovkovec). Odgovor na krivično očitjanje, zakaj tako malo uspeha pri kršč. nauku (g. Ažman). Sanatorij v Bohinju.

Ribnica (8 konf.). De confessario sacerdotis (g. Golf.) Kako naj duhovnik zatira medsebojna sovraštva v fari (g. Gnidovec). De castitate sacerdot., (g. Kmet). O uspehih pri Marijinih družbah (g. Gnidovec). O ravnanju spovednikov s sumnjivci (g. Golf). De avaritia sacerdotum (g. Horvat). Vzroki, zakaj pouk v kršč. nauku ne doseže zaželenih uspehov, na očitjanja „Popotnikova“ (g. Gnidovec). Vedenje duhovnikov do bogoslovcev in dijakov (g. Kerin). V koliko so očitjanja proti novemu katekizmu opravičena (g. Horvat). De obedientia canon. (g. Traven). O dvomih, ki se pojavljajo glede novih rezervatov (g. dek. Dolinar). Nerodnosti pri ročnih delih, kako naj bi se preprečile. (Gospod Krumpetar.) O duhovnikovem razvedrilu (g. Horvat). Kateri nedostatki se kažejo pri naših konferencah (g. Kerin).

Semič (6 konf.). Razlaganje psalmov v brevirju (g. Peharc). O ljudski šoli (g. Romè). Knjižica: Poduk rojakom, ki se hočejo naseliti v Ameriki z ozirom na Belokranjsko (g. dek. Erzar). Kako se deli poslednje olje več bolnikom ob enem (g. Šašelj). Ali je sovraštvo do bližnjega vedno smrtni greh? (g. Podlogar). Na kaj je paziti, da se otroci dobro izpovedo (g. Jožef Novak). Correctio fraterna (g. Hrovat). Kaj zahteva jus. eccles. et jus civile za poroko (g. Zevnik). Fortiter in re, suaviter in modo (g. Štular).

Šmarje. De occasione peccator. (g. dek. Trček). Čegava je šola? (g. Lomšek). Obedientia canonica (g. Čik). Dobri duhovnik (g. Schiffrer). Duhovnik ado-

rator (g. Šolar). O socijalizmu (g. Texter). O poduku mater (g. Debelak).

Trebnje (8 konf.). O osebni dohodnini (g. Nemanjič). V kakšnem razmerju je alkoholizem z občnim blagrom? (g. Hladnik). Zahvala po sv. maši (g. Stržaj). Papeževa konstitucija o cenzuri knjig — in novejša slovanska književnost (g. Stržaj). Kako pomagajo pobožni verniki duhovniku vernike izpreobračati (g. Legat). Pravila za oddajanje cerkvenih sedežev (g. Nemanjič). Nekaj o črnih sv. mašah (g. Ogrizek). Napake glede novega katekizma (g. Bukovitz). De injusta cooperatione (g. Jož. Nagode). Raznoterosti.

Trnovo (11 konf.). Obljube ozirom na spoved (g. Lovšin). Duhovnik in pisarnica (g. Lovšin). Duhovnik in knjiga (g. Švigelj). Družba treznosti (g. Lenasi). Pouk o sv. birmi (g. Groznik). O najnovejšem učiteljskem načrtu (g. Švigelj). O mašnih molitvah v misalu (gospod Kržišnik). De renovatione specierum (g. Oranič). Kako ravnati v spovednici z nasprotniki (g. Brajec). Spoznaj sam sebe (g. Brajec). Kako ravnati v spovednici, da se ne bodo grehi zamolčali (g. Groznik). Kako pridobiti in pridržati moške (g. Magajna). Kako naučiti otroke lepo moliti (g. Groznik). Duhovnikova samozataja in izgo ori (g. Švigelj). Kako začetnikom razložiti sv. mašo (g. Bojanec). Sloga med učiteljem in duhovnikom (g. Lenasi). Kako bi duhovnik pridobil si časa (g. Oranič). Nastop kateheta pri začetnikih v šoli (gospod Groznik). Važnost brevirske molitve in kako naj se moli (g. Pehani). Kako se kaže v stvarjenju božja modrost, kateh. za I. šolsko leto (g. Švigelj). Razmerje med župnikom in kapelanom (g. Brajec). Kako razložite otrokom, da ima človek prosto voljo, živali pa ne (g. Groznik). Kake dolžnosti ima duhovnik do ministrantov in cerkvenikov (g. Medved). Kako skrbeti, da otroci opravijo dobro I. spoved (g. Oranič). O duhovnikovi gorečnosti (g. Lovšin).

Vipava (6 konf.). Spisovanje matrik (g. dekan Erjavec). Kristusovo življenje uzor duhovniku, življenje duhovnika zgled lajkom (g. dek. Erjavec). Pismo uradovanje duhovnika (g. dek. Erjavec). Duhovnik in spovednica (g. dek. Erjavec). Napadi na duhovnike v časopisju (g. dekan Erjavec). Vino za sv. maše. Kako postopati z ljudmi, ki žive v pregrešnem znanju (gospod Marčič). Poročilo g. dekana o dekanski konferenci. Organizacija naših društev (g. Kromar). Raznoterosti, dnevna vprašanja, vse versko in socijalno gibanje v dekaniji je prišlo na vrsto.

Vrhnika (6 konf.). O plesu (g. Jemec). Določila syn. dioec. (g. Lakmayer). Katere bratovščine je vernikom posebno priporočati. Poduk zaročencev (g. Jemec). O alkoholizmu (g. Jemec). Stara pravila Marijine družbe primerjana s sedanjimi (g. Jemec). Duhovnik in posvetna veda (g. Lavtar).

Žužemberk. Spoved in obhajilo poročencev. Kako zabraniti nerednosti pri čuvanju mrličev (g. Vondrašek). O vzgoji dobrih mater. Pri konferenci pridiga za matere (g. Poljak). Napake pri izvrševanju ritualnih opravil. Razna liturgična vprašanja. Raznoterosti.

Nasveti:

Litija: 1. Naj se izda navodilo vsem duhovnikom veljavno, kdaj naj je služba božja z enim, kdaj z dvema blagoslovoma. — R. Pride na vrsto pri drugi sinodi.

2. Preskrbi naj se nova izdaja evangeljske knjige. — R. Je v delu.

3. Veliki ritual naj bi se izpopolnil in na novo izdal. — R. Se bo rešilo po drugi sinodi.

4. Povodom reformiranja v brevirju naj bi se preskrbela dušnim pastirjem polajšava glede dolgih oficijev v brevirju. — R. Se bo uvaževalo pri dani priliki.

5. V Ljubljani dobi vsakdo spovedni listek, čeprav izpraševalnega listka ni donesel; ukrene naj se, da ne bodo zaniknejši na ta način dobivali potuše. — R. V

mnogih slučajih ne kaže terjati izpraševalnih listkov — okoliščine so take, da moramo biti zadovoljni, da se zadosti vsaj glavni dolžnosti.

Loka: Šolski molitvenik naj se izda. — R. Se je ugodilo.

Moravče: Naj škofijstvo izposluje v Rimu, da se pri nas vpelje praznik Marijinega Srca kot duplex majus. — R. Se bo pri dani priliki upoštevalo.

Polje: 1. Se li sme nositi pokrivalo, kadar se gre obhajati v slabem vremenu in hudem mrazu? — R. Brez dovoljenja iz Rima ne.

2. Ordinarijat naj posreduje, da bodo vse katehetove ure plačane, ne samo na 4 razrednicah in ekskurendo šolah. — R. Dokler veljajo sedanje postave, ni upanja.

Trebne: Nasvet, da bi bilo prikladnejše krščanske nauke imeti pri jutranjem opraviilu, popoldne naj se menjavajo litanije, križev pot i. d. — R. Za sedaj naj ostane po dosedanjem določilu.

Vipava: Konferenčni zapisniki naj se vračajo. — R. Se bo ugodilo.

76.

Litterae Apostolicae de conjungendis Ursularum monasteriis.

PIVS PP. X.

MOTV PROPRIO.

Apostolicae Sedi id semper in votis fuit, ut religiosa Instituta, nominatim ea quae iuventuti imbuendae dant operam, sese mutatis temporum et rerum adiunctis, immutato manente spiritu, congruenter aptare studerent. Quod si opportunum hoc fuit quolibet tempore, aetate hac nostra esse necessarium res ipsae plane demonstrant.

Quamobrem, quum Decessor Noster f. r. Leo XIII. compertum perspectumque haberet, Ursularum Ordinem, cui vel illud praecipuae laudi vertendum quod nobile munus instituendi adolescentulas maturime suscepit, novis rerum necessitatibus non perfecte nec ex omni parte respondere, eo praesertim quod monasteria quibus coalescit, quum sui quaeque iu. is essent, nec se invicem adiuvere et praesidio esse, nec mutua virtutis aemulatione ad meliora et maiora se excitare valerent; idcirco huic rerum conditioni opportuna atque salutaria afferenda censuit remedia. Et re quidem vera a cunctis Ursularum domibus, ubique terrarum existentibus, litteris die 21 Iulii 1899 datis, exquiri mandavit num scilicet Instituto universas domos complectenti habentique sedem principem in Urbe, si quando per auctoritatem S. Sedis exurgeret, libenter accederent;

et quum supra sexaginta ex illis sese id libentissime velle respondissent, idem Pontifex primum pro temporum natura vivae vocis oraculo die 28. Novembris 1900, deinceps per decretum a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium die 17. Iulii 1903 editum, praedictam Unionem adprobavit.

Quod ad Nos attinet, iam a primordiis pontificatus Nostri dicti Instituti Constitutiones, item per decretum a S. Congregatione Episcoporum et Regularium die 14. Septembris 1903 datum, ratas habuimus; nec ullam praetermisimus occasionem, singularem, qua illud prosequimur, benevolentiam Nostram testificandi, laetissimo etiam cernentes animo alias atque alias domos paullatim ad illud convenire.

Nunc vero, quum uberes fructus, quos Ursularum coniunctio peperit, per Nos Ipsos perspexerimus, quumque uberiores, quos in futurum est paritura, prospiciamus; Nos non solum unionem hanc feliciter initam, sed et Constitutiones eidem Instituto datas, auctoritate Nostra iterum plenissime adprobamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis Apostolicae firmitatis robur adiciamus.

Volentes insuper specialibus favoribus dictum Ursularum Institutum augere, omnibus et singulis eiusdem Instituti Sodalibus redeunte anniversaria die, qua Ursularum unio ab Apostolica Sede adprobata fuit, videlicet die 28. Novembris, in perpetuum plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino impertimus. Quam indulgentiam etiam animabus fidelium Purgatorio detentis per modum suffragii applicari posse concedimus.

Ex his sponte elucet quantum Nos optemus, ut Institutum tam fauste incoeptum, aucto in dies adhaerentium numero, in maius provehatur, latiusque pateat. Quapropter vehementer adhortamur illas, quae adhuc extra Institutum versantur, familias, ut sese eidem adsciscere velint. Neque dubitamus quin Venerabiles Fratres Nostri Episcopi, in quorum dioecesis huiusmodi Ursularum domus existunt, non solum earumdem

votis obsecundent, verum etiam cunctantes, si quae fuerint, ad optatam consociationem suaviter flectant, persuasum plane habentes quod dicti Instituti Constitutiones ita sint concinnatae ut quarumlibet nationum consuetudinibus atque indoli aptissime congruant.

Volumus autem ut praesentes Litterae ad singulos, de quibus supra, Episcopos mittantur, eorumque curâ, in linguam vernaculam ad verbum diligenter versae, in qualibet Ursularum domo, speciali ad id indicto conventu, legantur.

Haec ad maius Ursularum Instituti bonum atque incrementum edicimus, contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae apud S. Petrum, die VIII Maii an. MDCCCXCV, Pontificatus Nostri secundo.

PIVS PP. X.

77.

Uradni matični izpiski za inostrance.

Vsled pogodbe med Avstrijo in raznimi tujimi državami morajo spisovatelji matic za uradno porabo dotične tuje dežele izdelovati podložnikom takih tujih držav njih rodbino zadevajoče rojstne, poročne in mrtvaške liste ter jih potom c. kr. okrajnega glavarstva pošiljati c. kr. deželni vladi v Ljubljani za nadaljno poslovanje. Katerim podanikom tujih držav da so izdelovati taki ex offio izpiski iz matic, pove vsako leto naš „Catalogus Cleri“ v ondi natisnjeni „Consignatio“. Utegnili so pa nekateri dušni pastirji prezreti to navodilo, kajti c. kr. deželna vlada je kn. šk. ordinarijatu poslala dopis z dne 13. novembra t. l., šte. 21.517., ki slôve:

Die Landesregierung hat in Angelegenheit des mit Frankreich und Italien vereinbarten Matrikenaus-tausches die Wahrnehmung gemacht, daß die Bestimmungen der Ministerialverordnung vom 31. Dezember 1892, R. G. Bl. Nr. 2 ex 1893, bezw. 28. Dezember 1883, R. G. Bl. Nr. 191, seitens der Matriken-führer nicht strikte befolgt werden und hiedurch Mängel entstehen, deren Abstellung zeitraubende Korrespondenz und eventuell die verspätete Vorlage der bezüglichen Dokumente an das k. k. Ministerium des Innern zur Folge hat.

Aus diesem Grunde sieht sich daher die Landes-regierung veranlasst, das hochwürdigste fürstbischöfliche Ordinariat zu ersuchen, die unterstehenden Matrikel-führer an die genaue Beobachtung der einschlägigen Vorschriften zu erinnern und denselben speziell die

Vermeidung der unten gedachten Ordnungswidrig-keiten nahezu legen.

In diesem Belange ist hinsichtlich der Sprache der Ausfertigung festzuhalten, daß im Falle, als die Abfaßung des Matrikenaus-zuges in einer anderen als in der deutschen, lateinischen oder italienischen, bezw. französischen Sprache erfolgt sein sollte, die Beifügung einer lateinischen oder deutschen Uebersetzung not-wendig erscheint, welche seitens der zuständigen po-litischen Behörde zu bestätigen ist.

Es ist weiters vorgesehen, daß die Matriken-auszüge in den fälligen Terminen im Wege der poli-tischen Behörden anher vorzulegen sind, weshalb es unzukömmlich ist, daß Matrikenführer solche Doku-mente im Wege des hochwürdigen fürstbischöflichen Ordinariates anher in Vorlage bringen. Das hochwür-dige fürstbischöfliche Ordinariat wird daher eingeladen, in solchen Fällen die einlangenden Matrikelscheine den Matrikenführern unter Verweisung auf die be-stehende Vorschrift zurückzustellen.

Schließlich ist noch des Umstandes zu gedenken, daß in wiederholten Fällen seitens der Matrikenführer Matrikelauszüge mitgeteilt wurden, deren Vorlage in-haltlich der Daten der bezüglichen Dokumente bereits in einem früheren Termine fällig war und wobei die Verzögerung in keiner Weise motiviert wurde. Es wolle demnach den mit der Matrikenführung betrauten Organen die Einhaltung der Vorlagetermine, eventuell im Falle gerechtfertigter Verzögerung die Anführung der Gründe eingeschärft werden.

78.

Poizvedovanja glede opuščenih pokopališč in nagrobnih spomenikov.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko je javila z dopisom z dne 30. septembra 1905, št. 17.915, semkaj doslovno:

In der am 20. Mai l. J. stattgehabten Sitzung des h. o. Kunstrates hat Seine Excellenz der Herr Minister a. d. Graf Baillet de Latour auf die traurigen Zustände hingewiesen, welche auf dem Gebiete der alten Friedhöfe herrschen und hervorgehoben, daß es von besonderem Interesse wäre, dafür zu sorgen, daß die alten Friedhöfe und insbesondere die alten Grabdenkmale auf denselben erhalten werden.

Dieser Anregung pflichtet der Herr Minister für Kultus und Unterricht zufolge Erlasses vom 6. September 1905, Zl. 34.081, vollkommen bei, da die Beseitigung oder Vernachlässigung der alten oft künstlerisch oder kunstgewerblich hochinteressanten Grabdenkmale einerseits einen unwiderbringlichen Verlust an heimischem Kunstgute, andererseits häufig auch einen Mangel an Pietät für die Grabstätten von Menschen bedeutet, die der Heimat in der einen oder anderen Richtung zur Ehre und zum Nutzen gereichten.

Im Sinne des mit dem eben bezogenen Erlasse erhaltenen Auftrages beehrt sich die Landesregierung an das hochwürdige fürstbischöfliche Ordinariat das Ersuchen zu stellen, im Wege der unterstehenden Pfarrgeistlichkeit Informationen einholen zu wollen, wo hie-lands Grabdenkmäler der gedachten Art dem Verfall

entgegenzugesuchen drohen oder gar schon verfallen sind, sowie wo alte Friedhöfe gänzlich aufgelassen wurden, beziehungsweise aufgelassen werden sollen und ob die Auflassung mit völliger Aenderung der Bodenbenützung verbunden war, resp. sein soll.

Die aus diesen Informationen gewonnenen Daten wolle das hochwürdige fürstbischöfliche Ordinariat eventuell im Geleite eigener Anträge anher mitteilen.

Z ozirom na ta poziv ter na spoštovanje, dolžno blagoslovljenim pokopališčem in na njih počivajočim rajnim, naroča ordinarijat vsem gg. župnikom, naj mu sporoče, če se nahajajo v njihovih župnijah kaka opuščena pokopališča ali taka, ki se bodo opustila. Glede opuščenih pokopališč naj se sporoči, zakaj so se opustila in kakšno je njihovo sedanje stanje: je li dostojno, ali se dotični prostor porablja v kak drug namen.

Prav tako naj se sporoči, se li nahajajo ondi umetniško zanimivi spomeniki, ali spomeniki z znamenitimi napisi, in kako se je poskrbelo za njih ohranitev? ali pa morda propadajo? Poleg zelo starih kamenitih spomenikov je opozoriti zlasti na stare križe iz umetno kovanega železa in na njih se nahajajoče podobe križanega Zveličarja. V poročilu se morejo tudi staviti primerni nasveti ali navesti razni pomisleki.

Odgovori naj se določijo ordinarijatu vsaj do konca februarja tekočega leta.

79.

Izbrisne pobotnice.

Z ozirom na določbo glede zemljeknjižnega izbrisa zastavne pravice za terjatve katoliških cerkvâ itd., objavljeno v letošnjem „Ljubljanskem škofijskem listu“ str. 60 se opozarjajo čč. župni uradi, naj pazijo, kadar predlagajo izbrisne pobotnice ordinarijatu v potrjenje, na sledeče točke:

1. Izbrisne pobotnice naj bodo zakonito kolkovane in pravilno podpisane, to je, podpisati jih mora cerkveno predstojništvo (župnik in oba ključarja). Podpisi morajo biti lastnoročni. Če kak ključar ne zna pisati, se mora podkrižati, in dve priči naj to potrdita.

2. K imenu naj se vedno pristavi značaj, na pr. župnik, cerkveni ključar.

3. Vselej naj se k podpisu pritisne tudi župni pečat.

4. Pobotnice naj se sestavljajo na celi polí, da ostane prostor za podpis oblastvenega potrjenja.

Z vlogo, s katero se predlože pobotnice v potrjenje, naj se vpošljejo tudi vse dotične dokazilne listine o dolgu, t. j. dolžno ali odstopno pismo. V tej vlogi naj se tudi naznani dan vplačila vrnjene glavnice, ako to ni razvidno iz pobotnice, kar bi moralo praviloma biti. Ob enem naj se sporoči, kje in kako se je ali se bo vrnjena glavnica obrestinosno in sirotinskovarno naložila. Ako se je to ob predložitvi pobotnice že zgodilo, se naj sporoče tudi znaki dotičnega fruktifikata (na primer številka vložne knjižice dotične hranilnice).

Slovstvo.

„**Katholische Volksschul-Katechesen.**“ Für die Mittel- und Oberstufe ein- und zweiklassiger und für die Mittelstufe mehrklassiger Schulen. Von Johann Ev. Pichler, emer. Pfarrer, Katechet in Wien. Erster Teil: Glaubenslehre. Wien 1905. St. Norbertus-Verlagshandlung. Str. VIII. + 168.

To je najnovejše delo dobro znanega dunajskega kateheta, starega praktika v šoli, kar kažejo tudi njegove kateheze. Vse je tako jasno, prosto, primerno otroškemu pojmovanju in otroškemu jeziku, da bode knjige vesel vsak veroučitelj ljudske šole. Pisatelj se precej oklepa tako imenovane monakovske metode, ali psihološke razvijalne. V tem zvezku obravnava J. Pichler novega avstrijskega katekizma prvo poglavje: o veri. Razlaganja pa ne pričenja s katekizmovim tekstom, ampak pojasnjevanja verskih resnic vedno naslanja na kaj konkretnega, znanega, večinoma na kako sveto-pisemsko zgodbo; besede katekizmove so šele po-

sledica, rezultat njegovega razvijanja. Razlaganje „o veri“ podaja pisatelj v 31 dokaj obširnih katehezah, katerih vsaka je sama za-se neka logična celota, v kateri jemlje za podlago tekst velikega avstrijskega katekizma pa Panholzer-jeve bibliške zgodbe. Slehera teh katehez pa ni le jednega katekizmovega vprašanja razlaganje, ampak pojasnovanje več sorodnih, ne vselej zaporednih vprašanj. N. pr. kateheza 22. „Die katholische Kirche“, vodi do jasnega spoznavanja vprašanj 200, 195, 206 in 194 velikega katekizma.

Na kratko: Komur so znane G. Mey „Vollständige Katechesen für die untere Klasse der Katholischen Volksschule“ — si lahko misli, kakšno je to delo dunajskega kateheta. J. Pichler je nekak Mey za gornjo skupino ljudskošolskih učencev. Knjigo priporočamo gg. katehetom kot jako raben pomoček pripravljanja na učno uro.

Cena temu zvezku 2 K, po pošti 2.20 K.

Nove šolske knjige za srednje šole.

Knezoškofijski ordinariat je dobil zadnji čas v pregled nastopni knjigi, ki sta namenjeni srednjim šolam, in je dovolil, da se smeta uvesti kot učni knjigi po ljubljanski škofiji na srednjih šolah z nemškim učnim jezikom:

1. **Lehr- und Lesebuch für den katholischen Religionsunterricht** in den oberen Klassen des Gymnasiums und verwandter Lehranstalten. Unter Mitwirkung des Vereines katholischer Religionslehrer an den Mittelschulen Oesterreichs bearbeitet von Dr. Eduard Krauß, Religionsprofessor am k. k. Franz Joseph-Gymnasium in Wien. — Erster Teil: Allgemeine Glau-

benslehre. Wien 1905. Verlag von A. Pichlers Witwe & Sohn. Preis: in Leinwand gebunden 2 K 50 h.

2. **Lehrbuch der Offenbarungsgeschichte des alten Bundes.** Zum Unterrichtsgebrauche an österreichischen Mittelschulen. Von Dr. Wolfgang Pauker, regulierter Chorherr des Stiftes Klosterneuburg, Religionsprofessor am niederösterreichischen Landesgymnasium daselbst. Mit 33 Abbildungen und 3 Kärtchen. Wien 1906. Im kaiserlich-königlichen Schulbucherverlage.

Kar naj izvolijo čč. gg. katehetje na srednjih šolah vzeti na znanje.

Škofijska kronika.

Podeljena je bila župnija Šent-Lovrenc ob Temenici tamošnjemu župnemu upravitelju č. g. Antonu Oblaku.

Kanonično vmeščeni so bili čč. gg.: Josip Žagar na župnijo Peče dne 6. decembra 1905; Anton Oblak na župnijo Šent-Lovrenc ob Temenici dne 21. decembra 1905; Avgust Schauer na župnijo Nesseltal (Koprivnik) na Kočevskem dne 28. decembra 1905; Anton Hribar na župnijo Šent-Gotard dne 31. decembra 1905.

Premeščen je bil č. g. Anton Žnidaršič

iz Škocijana pri Dobravi v Smlednik (namesto častitega g. Frančiška Zajca, ki ostane še v Koprivniku).

Stalni pokoj je dovoljen častitemu g. Ivanu Skvarču, župniku v Budanjah.

Začasni pokoj je dovoljen častitemu gospodu Ivanu Zupančiču, bivšemu kapelanu v Dolenji vasi.

Umrli je č. g. Frančišek Avguštin, upokojeni kopanjski župnik, dne 9. decembra 1905 na Kopanju.

Priporoča se v molitev častitim gospodom duhovnim sobratom.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani, dné 31. decembra 1905.